अधृष्या N. of a river.

अधेनु *a.* [न. त.] (A cow) not yielding milk. अधेनुं दस्रा स्तर्यं विषक्ताम् Rv. 1. 117. 20; not nourishing अधेन्वा चरति मायया Rv. 10. 71. 5.

अधैर्य *a.* [न. ब.] Without self-possession, courage &c., swayed by excitement. **–र्यम्** Absence of courage, firmness or control; excitability.

अधोऽक्ष, अधोऽक्षज, अधोऽशुक See under अधस्.

अध्यक्ष *a.* [अधिगतः अक्षं इन्द्रियं व्यवहारं वा] **1** Perceptible to the senses, visible; यैरध्यक्षैरथ निजसखं नीरदं स्मारयद्भिः Bv. 4.17. **–2** One who exercises supervision, presiding over. cf. प्रत्यक्षेऽधिकृतेऽध्यक्षः। Nm. **–क्षः 1** A superintendent, president, head, lord, master, controller, ruler. ततो राज्ञः कलत्राणि भ्रातॄणां चास्य सर्वतः। वाहनेषु समारोप्य अध्यक्षाः प्राद्रवन्भयात्॥ Mb. 9. 29. 94. मयाऽध्यक्षेण प्रकृतिः सूयते सचराचरम् Bg. 9. 10; यदध्यक्षेण जगतां वयमारोपितास्त्वया Ku. 6. 17; इत्यध्यक्षप्रचारो द्वितीयमधिकरणम्। Kau. A. 2 oft. in comp.; गज°, सेना°, ग्राम°, द्वार°. **–2** An eye-witness (Ved.) **–3** N. of a plant (क्षीरिका) Mimusops Kauki. (Mar. दुधी).

अध्यक्षरम् *ind.* On the subject of syllables; above all syllables. **–रम्** The mystic syllable ओम्.

अध्यग्नि *ind.* [अग्नौ अग्निसमीपे वा] Over, by or near the nuptial fire. *n.* (ग्नि) One of the six kinds of स्त्रीधन (woman's property) mentioned in Ms. 9. 194 (अध्यग्न्यध्यावाहनिकं दत्तं च प्रीतिकर्मणि। भ्रातृमातृपितृप्राप्तं षड्विधं स्त्रीधनं स्मृतम्॥); a gift made to a woman at the time of marriage : विवाहकाले यत्स्त्रीभ्यो दीयते ह्यग्निसंनिधौ। तदध्यग्निकृतं सद्भिः स्त्रीधनं परिकीर्तितम्॥ So अध्यग्निकृतं अध्यग्न्युपागतम्; पितृमातृपतिभ्रातृदत्तमध्यग्न्युपागतम्। आधिवेदनिकाद्यं च स्त्रीधनं परिकीर्तितम्.

अध्यञ्च् [अधि–अञ्च्–क्विन्] **1** Tending upwards; superior, eminent; अध्यङ् शस्त्रभृतां रामः। Bk. 5. 36. **–2** One who obtains or acquires.

अध्यण्डा [अधिकमण्डमिव बीजं यस्याः सा] Names of two plants (अजशृङ्गी) Carpopogon Pruriens (Mar. मेढशिंगी), and भूम्यामलकी Flacourtia Cataphracta (Mar. भुई आंवळी).

अध्यधि *ind.* On high (acc.); °धि लोकम् Sk.

अध्यधिक्षेपः [अधिकः अधिक्षेपः] Excessive abuse or censure, gross abuse; गुरूणामध्यधिक्षेपो वेदनिन्दा सुहृद्वधः। ब्रह्महत्यासमं ज्ञेयमधीतस्य च नाशनम्॥ Y. 3. 228.

अध्यधीन *a.* [आधिक्येन अधीनः] Completely subject or dependent, as a slave; नाध्यधीनो न वक्तव्यो न दस्युर्न विकर्मकृत्। Ms. 8. 66 (Kull. अत्यन्तपरतन्त्रो गर्भदासः).

अध्यय, अध्ययनम् &c. See under अधी.

अध्यर्ध *a.* [अधिकमर्धं यस्य] Having an additional half; अध्यर्धयोजनं गत्वा सरय्वा दक्षिणे तटे Rām. 1. 22. 11; Br. Up. 3. 9. 1. एकाधिकं हरेज्ज्येष्ठः पुत्रोऽध्यर्धं ततोऽनुजः Ms. 9. 117; शतमध्यर्धमायता Mb., i. e. 150; °योजनशतात् Pt. 2. 18. (in comp. with a following noun) Amounting to or worth one and a half; °कंस amounting to one and a half Kaṁsa; so °काकिणीक, कार्षापण-णिक, °खारीक, °पण्य, °पाद्य, °प्रतिक, °भाष्य, °विंशतिकीन, °शत–त्य, °श–शा–तमान, °शाण, °शाण्य, °शूर्प, °सहस्र, °सौवर्ण &c. (P. V. 1. 28–35.). **–र्धः** Wind (यदस्मिन इदं सर्वं अध्याध्नोत् अधिकमवर्धयत् तेन अध्यर्धः पवनः इति स्थितम् Br. Up.).

अध्यर्बुदम् [अधिकं or अधिजातं अर्बुदम्] A tumour, goitre; यज्जायतेऽन्यत्खलु पूर्वजाते ज्ञेयं तदध्यर्बुदमर्बुदज्ञैः Suśr.

अध्यवसो 4 P. **1** To determine, resolve; कथमिदानीं दुर्जनवचनादेवं अध्यवसितं देवेन U. 1; अदुर्लभं मरणमध्यवसितम् K. 171; किमध्यवस्यन्ति गुरवः Ve. 1; अभिधातुमध्यवससौ न गिरा Śi. 9. 76; resolve or mean to do. **–2** To attempt, exert, undertake; मा साहसं अध्यवस्यः Dk. 123; व्रतं दुष्करमध्यवसितम् H. 1. **–3** To grapple with. **–4** To conceive, apprehend, think; अकार्यं कार्यवदध्यवस्य Dk. 86.

अध्यवसानम् [भावे-ल्युट्] **1** Effort, determination &c. See अध्यवसाय. **–2** (In Rhet.) Identification of two things (प्रकृत and अप्रकृत) in such a manner that the one is completely absorbed into the other; निगीर्याध्यवसानं तु प्रकृतस्य परेण यत् K. P. 10; on such identification is founded the figure called अतिशयोक्ति, and the लक्षणा called साध्यवसाना. See K. P. 2.

अध्यवसायः 1 An attempt, effort, exertion; न स्वल्पमप्यध्यवसायभीरोः करोति विज्ञाननिधिर्गुणं हि H. 1. v. l.; °सहचरेषु साहसेषु Dk. 161. **–2** Determination, resolution; mental effort or apprehension; संभावनं नाम अस्तित्वाध्यवसायः P. VI. 2. 21. cf. also प्रतिविषयाध्यवसायो दृष्टम्। Sāṅkhya K. 5. **–3** Perseverance, diligence, energy, constancy; तत्कोऽयं पदे पदे महाननध्यवसायः U. 4 absence of energy or resolution, drooping of spirits; (with महानध्यवसायः as the reading, the meaning would be 'why this effort on your part *i. e.* to determine whether you should go or not, hesitation.')

अध्यवसायिन् *a.* [सो-णिनि] Attempting; resolute, persevering, energetic.

अध्यवसित *p. p.* Attempted, mentally apprehended, determined.

अध्यवसिन् *a.* One who observes a vow, धर्माश्रमेऽध्यवसिनां ब्राह्मणानां युधिष्ठिरः Mb. 12. 64. 6.

अध्यवहननम् [अधि उपरि अवहननम्] Beating again what is being threshed and peeled (पूर्वावघातेन वितुषीकरणेऽपि पुनरवघातः).

अध्यशनम् [अधिकमशनम्] Excessive eating, eating again before the last meal is digested; साजीर्णे भुज्यते यत्तु तदध्यशनमुच्यते Suśr.

अध्यस्थि *n.* [अधिरूढमस्थि] A bone growing over another.

अध्यस् 4 P. **1** To place upon another, add or append to. **–2** (In Phil.) To attribute or ascribe falsely, attribute the nature of one thing to another; सर्वो हि पुरोऽवस्थिते विषये विषयान्तरमध्यस्यति, बाह्यधर्मानात्मन्यध्यस्यति Ś. B.